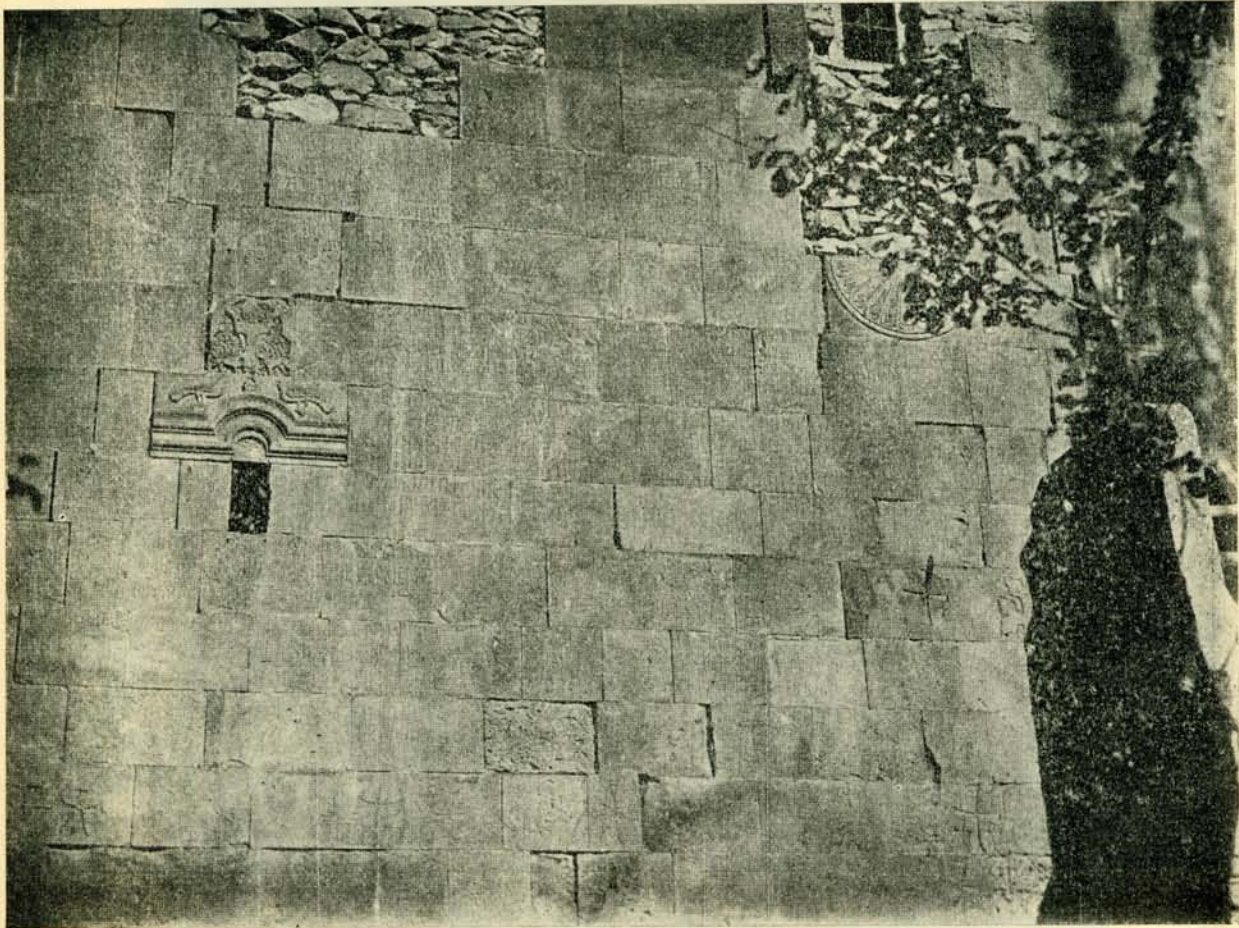

նում ենք, որ Իւանէի իշխանութեան ժամանակ «Արէլ վարդապետաց առաջնորդ» մեծ աշխատութեամբ շինել է եկեղեցին, երեի իւր միաբանների հետ, եւ վեց օր ժամ է յատկացուած ոմն Սարգսի, որի անձնաւորութիւնը անյայտ է մնում արձանագրութեան քարերի մի մասի թափած լինելու պատճառով: Այս արձանագրութիւնը գտնուում է տաճարի հարաւային պատին, գաւթին կից, վերին անկիւնում՝ դրսի կողմը (տ. Յաւ. Ա. 122. պատկ. 179): Պէտք է ասենք, որ այս պատը, զրեթէ, ամբողջապէս ծածկուած է ար-

«ի թվ. Ոկլ (= 1219) կանկնեցաւ խաչս կարապետ վղին»։ Արդեօք այս կարապետ վարդապետը Արէլի յաջորդն էր, թէ այդ ժամանակ կենդանի էր նա:

Թէպէտ վերեւ յիշուեցաւ Արէլ վարդապետը իւր միաբանների հետ իրրեւ եկեղեցու հիմնադիր, բայց անմասն չմնացին և օժանդակ հանդիսացան եկեղեցու պայծառութեան, գուցէ և շինութեան, տեղական իշխան Գրիգոր Սաղբակեան (*) և նորա ամուսինը Զաքարարադդաբար, սրանց անուան հետ կապուած ար-

Պատկեր 179.

ձանագրութիւններով (պատկ. 179, 180), բայց քարերը մասամբ փչացած, մասամբ էլ տեղափոխուած նորոգութեան ժամանակ կամ բոլորովին կորած: Արէլ վարդապետը մի խաչքար էլ ունի տաճարի արեւմտեան պատին, զրան ձախ կողմից, այսպիսի արձանագրութեամբ. «ԶԱրէլ վարդ. զառաջնորդ սբ. ուխտիս յաղաւ...» (պատկ. 181): Իւանէի և Արէլ վարդապետի արձանագրութիւնները ցոյց են տալիս, որ վանքի շինութիւնը տեւել է ոչ պակաս քան 1212-1217 թուերը, առաջինը սկզբնաւորութեան, իսկ երկրորդը վերջաւորութեան ժամանակը: Թուակաւորով մի ուրիշ խաչքար գտնուում է գաւթի հիւսիս-արեւմտեան անկիւնում.

ձանագրութիւնները մասամբ փչացած են, և մենք լիովին զաղափար չենք կազմում նրանց մասնակցութեան մասին: Գրիգոր Սաղբակեանի արձանագրութիւններից մէկը գտնուում է զրան կամարակալ քարի վերայ, ուր գտնուում է և վերջին դատաստանը ներկայացնող բարձրաքանդակը (Յաւել. Ա. 123, պատկ. 181). արձանագրութիւնը գրուած է 1213 կամ 1220 թուին, ուր նա յայտնում է, թէ օգնել է «եկեղեցւոյս բազում արդեամբք» և սպասաւորները նրան են յառ-

(*) Սորա մասին և Բեղուայ ձորը Զաքարեաններից ժաւանգրութիւն ստանալու մասին տես Խաղբակեանք Ա. 63-65, 81-86: